

Шпикуляк Ірина Сергіївна
(*наук. керівник – д-р філол. наук, професор Лукаш Г. П.*)
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

РОЛЬ СТЕНОГРАФІЇ ЯК ЗАСОБУ ЗАПИСУ ІНФОРМАЦІЇ

Стенографія, або скоропис (від грец. στενός – «вузький», тісний й γράφειν – «писати») – швидкісне письмо, для якого характерний запис короткими знаками і скороченнями, що дає змогу синхронно занотувати усну мову. Це система спеціальних знаків: геометричних (використовуються у різних системах стенографії в Англії й Франції) та елементів літер рукописного письма (застосовуються головно в Німеччині й у слов'янських країнах), пристосована для швидкого запису за складами, словотвірними морфемами й словами усної мови. Усне слово живе кілька секунд. Записане, воно може проіснувати тисячоліття. Тому зрозуміла та роль розвитку культури, яка належить стенографії як засобу закріплення сказаного слова [1].

Місцем зародження швидкісного письма багато хто називає Єгипет, хоча першими «стенографічними повідомленнями» можна назвати і наскельні малюнки давніх людей.

Перша згадка про стенографічні методи приписується Геродоту.

Найбільше поширилися на Східну Європу системи стенографії на німецькій основі Франца Ксавера Габельсбергера (1789–849 рр.); у Польщі засновником стенографії був Крупський Ян Непомуцен Казимир (1799–1856 рр.), що її було застосовано (після перших спроб Л. Олевінського, 1864 р. і Й. Полінського, 1891 р.) до української мови О. Панейком (1922 р.). На сході України виникли варіанти стенографії, складені О. Герштанським та М. Льовшином («Курс стенографії», 1948 р.) [2; 3].

Історія стенографії налічується століттями, і досі без застосування цього особливого виду письма немислима управлінська організація праці.

Як засіб записувати вимовні промови стенографія вживається майже в усіх парламентах земної кулі. У кінці XIX століття зразковими вважали стенографічні бюро при прусській палаті депутатів, що склалися з 12 стенографів, стільки ж переписувачів, журналіста і головного редактора. Під час засідань палати стенографи працювали по двоє, і кожна пара чергувалася в своїх заняттях через кожні 10 хвилин, після закінчення стенографи йшли в особливе приміщення, де диктували стенограму переписувачам (у разі неясності тексту порівнювалися обидві стенограми). Готовий рукопис передавався для прочитання, а потім його читав редактор. В Англії стенограми зовсім не переписуються звичайними літерами, а надсилаються прямо в друкарню і вже в друкованих коректурах виправляються і редагуються.

Час змін, що настав після 1917-го, насичений безліччю декретів, ухвал, гасел, проголошень, дебатів та обговорень. Чимало з'їздів, пленумів, зборів, засідань вимагали ведення протоколу, тобто була потрібна участь стенографів – майстрів «аеропланопису», «крилатого письма» [3]. Проте професійні скорописці були у дефіциті. Тому нерідко урядові установи відчували у них нестачу. Йшла епоха «гігієнічних ораторів» [4], полум'яні промови вимовлялися зі швидкістю до 140 слів за хвилину. З питань нового «революційного» будівництва висловлювалися різні думки, розгорялися суперечки між представниками різних поглядів. Гіперемоційні виступи проходили в шаленому темпі, що ускладнювало роботу стенографів.

Стенографією володіли самі або користувалися послугами професійних стенографів у своїй роботі німецький зоолог Альфред Брем, хімік Д. І. Менделєєв, батько російської авіації Н. Є. Жуковський, геолог та палеонтолог В. О. Ковалевський, фізіолог І. П. Павлов, агрохімік Д. Н. Прянішников, театральний режисер Н. М. Горчаков та інші [4].

За допомогою стенографії у молодості заробляли собі життя Ч. Діккенс, А. Ліндгрєн. Чарльз Діккенс освоїв цю нелегку науку ще у 18-річному віці. Цікавився нею і пізніше, на схилі літ, а в романі «Давид Копперфільд», який має автобіографічний характер, описує, як він став стенографом. Стенографія завжди допомагала швидко зафіксувати основну думку й одразу вносити власні нотатки. Це полегшувало роботу з текстом і сприяло кращому сприйняттю інформації.

Переваги, які дає володіння стенографією:

1. Для студентів стенографування інформації може мати своєрідне застосування – написання шпаргалок. Вони виходять компактними і незрозумілими для оточення, тому навіть будучи знайденими, шпаргалки можуть бути просто невизнаними такими (сумнівна, звичайно, перевага, але вона теж наводиться в літературі, тому і її не обходимо).

2. Отримання навичок швидкого письма сьогодні стало б у нагоді всім людям, які стикаються з необхідністю щось записувати швидко і точно, наприклад, на лекціях, семінарах, пресконференціях та інших публічних виступах.

3. Стенографування розвиває мислення, здатність чітко та змістовно формулювати свої думки [2].

Знання стенографії і зараз буде корисним тим, хто має фіксувати усне мовлення: секретарям, журналістам, лікарям, юристам.

Навіть на початкових стадіях навчання стенографія в 3–4 рази прискорює запис. Звичайним листом можна записати 15–20 слів за хвилину, за допомогою стенографії кожна грамотна людина після проходження теорії та невеликого тренування досягає швидкості 50–60 слів за хвилину. Професіонали-стенографи записують 110–120 слів за хвилину [4].

Подібні навички та вміння завжди знадобляться у житті. Стенографія може принести користь не лише тим, хто в майбутньому хотів би працювати за спеціальністю секретар-референт або стенограф, а й тим, кому потрібні для практичної роботи великі обсяги усних записів – учням старших класів, абітурієнтам та студентам.

Стенографія – спосіб швидкого запису інформації, який використовується з найдавніших часів. Вона розвивалася і перетворювалася, доки не була створена така система, яка могла задовольнити потреби багатьох мов і була достатньо практичною. На цьому розвиток стенографії не зупиняється, вона прагне до більшої універсальності. Сучасна стенографія прагне до об'єднання всіх згадуваних різновидів. Основним завданням прискореного письма на сучасному етапі є приведення наявних систем в одну, причому стенографія прагне до раціонального поєднання стислості і послідовності. У наш час із розвитком автоматизованих засобів документування стенографія виявилася практично витисненою з процесу створення службових документів, хоча в обмежених масштабах продовжує ще подекуди використовуватися.

Список використаних джерел

1. Stenography vs Stenograph – У чому різниця? URL: <https://uk.atmosferis.com/stenography-stenograph>
2. Касаткіна В. Л., Смоляренко Н. М., Хоменко М. Ф. Стенографія: практ. пос. Київ.: Вища шк. Головне вид-во, 1988. 296 с.
3. Харченко І. Г. Самовчитель стенографії. Київ.: Київський університет, 1970. 191 с.
4. Як навчитися стенографії. URL: <https://uk.10steps.org/cfire-en-stnographie-114>

Недипіч Анастасія Віталіївна

*(наук. керівник – канд. наук із соц. комун., старший викладач Василенко В. Ю.)
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця*

СПОСОБИ ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ В НАУКОВИХ РОБОТАХ

Протидія порушень академічної доброчесності з боку здобувачів повинна передбачати низку способів запобігання їх виявленню. І йдеться не лише про необхідність функціонування нормативних документів внутрішнього та зовнішнього рівня. Звісно, вони важливі, але лише на базовому етапі. Передові університети (передусім це заклади, які є членами проєкту «Ініціатива